

İsrail-Gazze Savaşı: El-Aksa Tufanı - Umut Uzer

1973 Yom Kippur Savaşının ellinci yıldönümünde, Gazze Şeridini 2007 yılından beri yöneten İslami Direniş Hareketi (Hamas) 1000'in üzerinde mensubuyla karadan, havadan ve denizden İsrail'in sınırlarını delerek güneydeki kasabalarına, karakollarına ve askeri tesislerine saldırdı. Asıl şaşırtıcı olan bu koordineli saldırının sonucu Hamas'ın, Sderot kasabasının polis karakolunu ve Reim askeri üssünü ele geçirmesi oldu. Yani bir vur kaç taktiğinden öte Hamas 3 gün boyunca bazı mekanları ele geçirdi, 1300'den fazla İsrailiyi öldürdü ve 100'ün üstünde kişiyi Gazze'ye kaçırdı. Bu durum bazı İsraililerce kendilerinin 11 Eylül'ü olarak tanımlandı. Buna mukabil İsrail'in başlattığı Demir Kılıçlar operasyonu ile 3000'e yakın Filistinli hayatını kaybetti ve ciddi bir insani kriz ortaya çıktı.

Dolayısıyla, 50 yıl önce olduğu gibi gene bir dini günde (Simchat Torah) İsrail saldırıya uğradı. O zamanki İsrail Başbakanı Golda Meir, Mısır ve Suriye'nin savaşın ilk günlerinde Mısır Süveyş Kanalının doğu yakasına geçmesi gibi geçici toprak kazanımları, sonucu olarak 1974 yılında istifa etmek zorunda kalmıştı. Bu bağlamda Netanyahu da onun gibi iktidardan düşebilir. Şöyle ki İsrail'in sol muhalif gazetesi Haaretz 8 Ekim 2023 tarihindeki başyazısında Netanyahu'nun İsrail-Gazze Savaşından sorumlu olduğunu yazdı. Gazete ülke tarihinin en sağcı hükümetini kurarak ve ırkçı olarak tanımlanan Itamar Ben Gvir'i Ulusal Güvenlik Bakanı ve Bezalel Smotrich'i Maliye Bakanı olarak atayarak Filistinlilerle ilişkileri daha da vahim bir duruma getirmesinin sorumluluğunu Netanyahu'nun omzuna yüklüyordu. Her iki bakan da Filistinlilere karşı söylemlerde bulunup Batı Şeria'nın ilhakını desteklediler ve ayrıca El-Aksa Camiinin bulunduğu Haram üç-Şerif'e çıkarak oradaki statükoyu değiştirmeye yönelik çalışmalarda bulundular. Bütün bunlar Filistin-İsrail ilişkilerini ciddi manada gerdi.

Sonuç olarak, bu gerilimler sonrası Hamas'ın askeri kolu İzzettin el-Kassem Tugayları, El-Aksa Tufanı harekatı (Amaliyyat Tufan el-Aksa) olarak adlandırdıkları saldırı ile 1000'in üstünde militanıyla İsrail sınırındaki duvarları ve dikenli telleri deldi ve geniş çaplı bir katliama girişti. Bu İsrail açısından ciddi bir istihbarat ve güvenlik zaafiydi. 300 asker ve 50 civarında İsraili polisin öldüğü saldırıda, 1500 civarında Hamas militanı da İsrail'in içindeki çatışmalarda öldü. Gazzeye yapılan saldırılarda ise 3000 kişi hayatını kaybetti. Tabii bu rakamlar saat saat ve gün gün değişmekte.

Zaten İsrail Başbakanı Netanyahu savaşta olduklarını ifade ederken, Savunma Bakanı Yoav Galant, Gazze'yi tam bir kuşatmaya aldıklarını söylüyordu. Klasik anlamda savaş başka devletlere ilan edilirken 11 Eylül 2001 saldırıları sonrası Amerikan Başkanı George W. Bush'un da terörizme karşı savaş kavramını kullanmasıyla savaş kavramı değişime uğradı. Geleneksel olarak savaş ilanı gerekmektedirken, [Uluslararası Kızıl Haç Komitesi'nin analizine](#) göre savaş ilanına gerek duyulmamakta, savaş ilan edilmeden askeri operasyonlar başlamakta. Kızılhaç'ın analizindeki tespit devletlerarası savaşlarla ilgili. Klasik anlamıyla devletler arası savaş kapsamının dışına çıkan 11 Eylül saldırıları sonrasında ABD'nin 7 Ekim 2023'deki saldırı sonrasında ise İsrail'in savaş ilan etmesi mobilize edilecek askeri gücün ve o gücün kullanımının oldukça sert olacağını

habercisi oldu.

Diğer yandan, Hamas'ın kendi beyanlarına göre saldırı sebepleri Gazze'ye uygulanan ablukayı kaldırmak ve el-Aksa'ya yapılan baskılara bir tepki göstermekti. Ancak bu kadar geniş çaplı bir saldırıyı bu kadar kısıtlı açıklamalarla anlayamayız. Hamas'ın bir yandan İsrail ile Suudi Arabistan arasındaki normalleşme sürecini engellemek, öbür taraftan Filistin liderliğini ele geçirmek gibi daha geniş amaçları olduğu da söylenebilir. Son olarak, İsrailileri kaçırarak hapisanedeki mensuplarına karşı takas imkanının doğmasını da hedeflemiş olması son derece imkan dahilinde.

Halihazırda savaşın gidişatına baktığımızda her iki tarafın da sivilleri öldürmesi gelecekte savaş suçları işlediklerine dair suçlamalar ile karşı karşıya kalmalarını getirebilir. Uluslararası Ceza Mahkemesini kuran Roma Statüsünün 7. Maddesinin sivilleri öldürmenin bu kapsamda değerlendirdiği hatırlanmalıdır. Maalesef bu savaşta da ölenlerin çoğu sivillerdir. Bu bağlamda İsrail İnsan Hakları Derneği B'Tselem hem İsrail'i hem de Hamas'ı savaş suçları işlemekle suçladı. Bu da gelecekte aynı eski Yugoslavya veya Ruanda hakkındaki uluslararası ceza mahkemelerinin benzerlerinin kurulmasına yol açabilir.

Ayrıca şu da vurgulanmalıdır ki 2023 Gazze-İsrail savaşı sonucunda, İsrail eğer İran'ın bu saldırıyı açık bir şekilde organize ettiği bilgisini ele geçirirse İran'ı da vurabilir. İran'ın özellikle Filistin İslami Cihat örgütü ile yakın ilişkileri olmakla beraber Hamas'a da askeri ve maddi destek olduğu bilinmekte ancak son savaşta doğrudan dahli olup olmadığı kesin olarak bilinmiyor. Ancak Hamas, operasyonunu bu kadar başarıyla sürdürmesi İran'ın bir çeşit etkisi ve müdahalesi olabileceğine dair şüpheleri artırıyor. Bu durum daha geniş çaplı bir savaş anlamına gelmekte. Kuzeyde ise İran'ın yakın müttefiki Hizbullah ile çatışmalar kısıtlı olarak da olsa başladı. Lübnan'daki Şiiilerin temsilcisi Hizbullah'ın İran etkisinde veya kontrolünde olduğu bir olgu olduğuna göre savaşın Lübnan, İran ve Suriye'ye sıçraması da imkan dahilinde.

Savaşın sonuçlarından birinin de Amerika ile İsrail arasındaki ilişkilerin daha da

derinleşmesi olacak gibi gözüküyor. Öbür taraftan birçok Amerikan üniversitesinde ve sokaklarda Filistin yanlısı gösteriler de yapılmakta. Arap-İsrail çatışması Amerika'ya da sıçramış gözüküyor. Ayrıca, Alman Başbakanı Olaf Scholz, Almanya'nın "tarihi sorumluluğu" gereği İsrail'in yanında olduğunu ve askeri yardım yapacağını vurgularken, İsrail'in Batı ile ilişkilerini daha da geliştirmesi sonucunu getirebilir. Ancak, Gazze'de insan kayıpları Batı kamuoyunu şimdiden etkilemiş gibi gözüküyor.

7 Ekim öncesi Suudi Arabistan ile normalleşmeyi gerçekleştirmeye çalışan İsrail, bu savaş ile daha sertleşip bir kara harekatı başlatmak üzere. Bunun meskun mahal muharebesi şeklinde geçeceği ve askeri olarak zorlu olacağına şüphe yok. Öbür taraftan Gazze'deki kollektif cezalandırma ile oradaki Filistin halkının yaşamı dayanılmaz bir hal almış durumda. Bu şiddet sarmalından çıkmak için diplomatik görüşmeler tek çıkar yol ancak bunu intikam ateşi ile hareket eden tarafların da kabul etmesi yakın zamanda mümkün gözüküyor.

Umut Uzer, Doç. Dr., İstanbul Teknik Üniversitesi

2011 yılından beri İstanbul Teknik Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Bölümünde tam zamanlı öğretim üyesi olarak çalışan Umut Uzer, aynı zamanda bu üniversitenin Siyaset Çalışmaları yüksek lisans programında ve Siyasal ve Toplumsal Düşünceler doktora programında dersler vermektedir. Yazdığı kitaplar dışında, Türk milliyetçiliği, Türk dış politikası, Türkiye'de Filistin algısı, Türkiye-

İsrail ilişkileri ve Orta Doğu üzerine İngilizce, Türkçe ve Almanca olarak yaptığı yayınlar uluslararası ve ulusal dergilerde basılmıştır. Yazmış olduğu kitaplar: An Intellectual History of Turkish Nationalism: Between Turkish Ethnicity and Islamic Identity (2016), Identity and Turkish Foreign Policy: The Kemalist Influence in Cyprus and the Caucasus (2010)

Bu yazıya atıf için: Umut Uzer, "İsrail-Gazze Savaşı: El-Aksa Tufanı", *Panorama*, Çevrimiçi Yayın, 22 Ekim 2023, <https://www.uikpanorama.com/blog/2023/10/22/uu/>

Telif@UIKPanorama. Çevrimiçi olarak yayımlanan yazıların tüm telif hakları Panorama dergisine aittir. Aksi belirtilmediği sürece, yayımlanan yazılarda belirtilen görüşler yalnızca yazarına/yazarlarına aittir. UİK, Global Akademi, Panorama Yayın Kurulu ile editörleri ve diğer yazarları bağlamaz.